

К.ю.н. Никифорак В.М.

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича

Поняття та особливості зобов'язання про надання послуг

Розвиток ринкових відносин охопив фактично всю життєдіяльність народного господарства, включаючи і галузі невиробничої сфери, зокрема, область охорони здоров'я, освіти, туристичної діяльності, страхування тощо. В свою чергу це зумовило необхідність законодавчого закріплення умов та порядку надання послуг у вказаних сферах діяльності. Новий Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (далі – ЦК) вперше розглядає послуги в якості самостійного об'єкта права. У главі 63 ЦК законодавець виділив договір про надання послуг. Аналіз даної статті показує, що вперше в цивільне законодавство увійшли договори про надання послуг соціальної сфери. Актуальність досліджуваної проблеми обумовлюється необхідністю вдосконалення правового регулювання відносин надання послуг на сучасному етапі розвитку України. Тривала відсутність законодавчої бази і чіткої правової регламентації діяльності учасників у сфері надання послуг, в тому числі питань юридичної відповідальності, слугувало основною передумовою для численних порушень зі сторони недобросовісних суб'єктів. Важливого значення при наданні послуг, з врахуванням тенденції посилення і домінування ринкових відносин, набуває вирішення питання забезпечення юридичних гарантій якості послуг та захисту прав суб'єктів. На сьогоднішній день виразно проявляються недосконалість та суперечність правових норм, які регулюють поведінку суб'єктів у сфері медичної, аудиторської, туристичної діяльності, а в окремих випадках – і відсутність належного юридичного механізму її регулювання.

Отже, предметом всіх договірних зобов'язань щодо надання послуг є безпосередньо сама послуга, під якою слід розуміти діяльність, спрямовану на задоволення вимог суб'єктів, що її потребують, яка при цьому не призводить до

отримання певного матеріалізованого результату. Таке визначення впливає із самої сутності договору про надання послуг як угоди за якою одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, що споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором.

За загальним правилом результати послуг можуть набуватися та використовуватися замовником тільки в момент надання послуги. Припинення процесу надання послуг припиняє існування їх результату, що робить результати послуг досить специфічним об'єктом цивільних правовідносин, який існує впродовж короткого відрізка часу, не піддається зберігання, передачі (в класичному розумінні цього слова), вимірюванню кількісних та якісних характеристик.

В процесі надання послуг може здійснюватися вплив на ті чи інші матеріальні об'єкти, в результаті чого останні можуть зазнавати суттєвих змін. Але, слід зауважити, що і в цьому випадку послуга не перетворюється в роботу, оскільки і сам вплив, і його зовнішньо видимі наслідки мають лише допоміжне значення для досягнення ідеального результату – встановлення (зміни, припинення) цивільного правовідношення. Саме можливість наявності матеріалізованого результату тривалий час призводила до суперечностей у наукових колах з приводу самотійності договору про надання послуг. У зв'язку із цим необхідно розрізняти зміст зобов'язань щодо виконання робіт та надання послуг. Вирішальне значення для розмежування договору підряду (як договору про виконання робіт) та договору про надання послуг має інтерес відповідної сторони – замовника. Якщо цей інтерес зводиться до вчинення дій, то на лице договір про надання послуг, а у випадку, коли передбачається вчинення дій із передачею результату, має місце договір підряду.